

Kaag en Rutte regeren via het Coronaherstelfonds over hun graf heen

Posted on 15 oktober 2024 by Calvin Schukkink

‘Sigrid Kaag heeft met het Herstel- en Veerkrachtplan toch aardig over haar termijn heen geregeerd’, zei NSC-fractievoorzitter Pieter Omtzigt tijdens zijn HJ Schoonlezing afgelopen september. Onder demissionair kabinet Rutte-IV maakte Kaag met de Europese Commissie namelijk strikte afspraken om geld te krijgen uit het coronaherstelfonds. Om het beloofde geld te krijgen, moet het huidige kabinet maatregelen en hervormingen nemen die de toen demissionair minister van Financiën met de Commissie heeft vastgesteld. Hoewel Kaag en Rutte weg zijn, wordt hun beleid nog altijd uitgevoerd.

Hervormingsvoorwaarden

De coronaperiode heeft bij alle EU-lidstaten flinke economische klappen opgeleverd. Met het idee om alle landen te compenseren voor deze economische schade heeft de EU het zogenaamde ‘Europees Herstelfonds’ – door de Europese Commissie de

'NextGenerationEU' genoemd – gecreëerd. Dit herstellfonds heeft een omvang van zo'n 807 miljard euro (volgens het prijspeil van 2022) en bestaat voor een deel uit leningen (386 miljard euro), subsidies (338 miljard euro) en andere steunprogramma's (83 miljard euro). De landen met de zwaarst getroffen economieën hebben recht op het grootste deel uit het herstellfonds. Voorbeelden hiervan zijn met name de Zuid-Europese landen Italië en Spanje.

Ook ons land heeft recht op een deel van dit herstellfonds. Zo maakte Von der Leyen in 2022 bekend dat er voor Nederland ongeveer 5 miljard euro apart wordt gelegd. Nederland zal haar aandeel uit het fonds in verschillende termijnen krijgen tot en met eind 2026. Afgelopen september hebben wij de allereerste uitbetaling (1,3 miljard euro) gekregen uit dit coronaherstelfonds. Maar dit geld kreeg (en krijgt) Nederland niet zomaar. Want om aanspraak te kunnen maken op dit geld, moeten we aan 'hervormingsvoorwaarden' voldoen die Nederland, met goedkeuring van de Europese Commissie, heeft gesteld.

Om te voldoen aan deze hervormingsvoorwaarden heeft het ministerie van Financiën (onder minister Sigrid Kaag) het zogeheten 'Herstel- en Veerkrachtplan' (HVP) opgesteld en in 2022 aan de Commissie gepresenteerd. En wat is dit Herstel- en Veerkrachtplan precies? Wel, in de bewoording van het plan zelf is het HVP 'een ambitieus pakket van 21 hervormingen van bestaand beleid en 28 investeringen. Het plan draagt bij aan de ambities van het kabinet op het gebied van de groene- en digitale transitie, en het bevat grootschalige maatregelen op het gebied van woningbouw, de arbeidsmarkt en het Nederlandse belastingstelsel'.

Dit HVP telt een aantal hervormingen die het ministerie van Financiën heeft onderverdeeld in zes prioriteiten. Deze zijn (i) de bevordering van groene transitie, (ii) het versnellen van de digitale transformatie, (iii) het verbeteren van de woningmarkt en het verduurzamen van de gebouwde omgeving, (iv) het versterken van de arbeidsmarkt, pensioenen en toekomstgericht onderwijs, (v) het versterken van de publieke gezondheidssector en pandemieparaatheid en (vi) het aanpakken van agressieve belastingplanning en witwassen. Ook zouden de hervormingen en investeringen uit dit plan bijdragen aan 'gendergelijkheid en gelijke kansen voor iedereen'.

Met nieuwe pensioenwet is voldaan aan een voorwaarde

Deze zouden aansluiten bij de 'zes pijlers' van de Europese Unie zoals die zijn neergelegd in de Verordening (EU) 2021/241 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit. Deze pijlers zijn: 'groene transitie; digitale transformatie; slimme, duurzame en inclusieve groei, met inbegrip van economische cohesie, banen, productiviteit, concurrentievermogen, onderzoek, ontwikkeling en innovatie, en een goed functionerende interne markt [...]; sociale en territoriale cohesie; gezondheid en economische, sociale en institutionele veerkracht, met het oog op onder meer het vergroten van de crisisparaatheid en het reactievermogen op crisissituaties, en beleid voor de volgende generatie, kinderen en jongeren, zoals onderwijs en vaardigheden'.

Wel, voor de eerste uitbetaling van 1,3 miljard euro heeft, zoals hierboven aangegeven, Nederland aan bepaalde voorwaarden van de Commissie moeten voldoen: 25 'mijlpalen' en vijf 'doelen' welgeteld. Een voorbeeld van de voorwaarden was de hervorming van het pensioenstelsel (waaraan met de nieuwe pensioenwet is voldaan), het verminderen van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen en het terugdringen van verstoringen op de woningmarkt.

Voorwaarden zijn vooraf vastgesteld

Ook voor de komende jaren geldt dat Nederland, wil het de overige 4 miljard euro vanuit het coronaherstelfonds krijgen, voor iedere deelbetaling moet voldoen aan de in het HVP gestelde afspraken – en die zijn dus allemaal op voorhand al vastgelegd. Het Herstel- en Veerkrachtplan heeft namelijk, zo staat er geschreven, een 'implementatiefase tot en met 2026'.

Voorbeelden van enkele plannen uit het HVP die de kabinetsperiode overstijgen zijn het wetsvoorstel Plan van Aanpak Witwassen en het wetsvoorstel Betalen naar Gebruik (rekeningrijden). Deze wetsvoorstellen werden toen het vorige kabinet nog zat controversieel verklaard en op de lange baan geschoven. Daar zei toen-demissionair minister van Financiën Kaag het volgende op: 'Indien de besluitvorming uitblijft om de gekoppelde Herstel- en veerkrachtplan-mijlpalen alsnog tijdig te halen, zal dit financiële gevolgen hebben, door aanzienlijke kortingen op de te ontvangen HVP-middelen.' Er zijn namelijk deadlines bedongen

voor deze maatregelen. Zo is de deadline voor de anti-witwasmaatregel in de eerste helft van 2025. De bepaling omtrent rekeningrijden moet uiterlijk in 2026 door beide Kamers zijn goedgekeurd.

Omtzigt stelde tijdens zijn HJ Schoo-lezing ook dat het 'Herstel- en Veerkrachtplan de nieuwe regering feitelijk een extra boete geeft als zij bepaald beleid niet wil doorvoeren'. En dat is volkomen juist: de Europese Commissie heeft namelijk de bevoegdheid om landen te korten op de uitkering van geld uit het coronaherstelfonds, en zelfs boetes op te leggen als de overeengekomen maatregelen niet worden genomen door een lidstaat. Uit een berekening van RTL Z blijkt dat als het kabinet-Schoof er bijvoorbeeld voor kiest om de anti-witwasmaatregel en het rekeningrijden niet in te voeren (of te laat invoert), dat tot gevolg heeft dat Nederland maar liefst 1,2 miljard euro minder krijgt uit het beschikbaar gestelde bedrag.

Kaag en Rutte regeren door

In hun zucht naar machtsbehoud spraken Rutte en Kaag met de Europese Commissie in een soort een-tweetje af dat hun kabinetsplannen dezelfde plannen zouden zijn als die in het Herstel- en Veerkrachtplan, en hebben ze Nederland gebonden aan afspraken met Brussel om geld uit het coronafonds te krijgen. 'Wil je geld uit het herstelfonds krijgen? Dan zul je onze oude kabinetsplannen moeten uitvoeren,' zeggen ze tegen kabinet-Schoof. Het is geen werkelijk citaat, maar wel precies hoe de vork in de steel zit.

Kaag en Rutte regeren, zoals Omtzigt al opmerkte, over hun graf heen. Vraag is dan natuurlijk of er ook eens wordt gepoogd om deze volgens Omtzigt weggegeven regie terug te nemen, of dat het bij een loutere verontwaardiging blijft als de laatste beetjes regie worden vervoerd richting Brussel of ex-bewindspersonen?

[Calvin Schukkink](#) is masterstudent staats- en bestuursrecht aan de universiteit Utrecht. Hij komt uit Enschede en verdiept zich in politiek en filosofie.

Wynia's Week verschijnt drie keer per week met even onafhankelijke als broodnodige berichtgeving. De donateurs maken dat mogelijk. **[Doet u mee?](#)** Hartelijk dank!